

MAGDALENA BEDNARSKA
Doktorantka, Katedra Pedagogiki Specjalnej KUL
e-mail: m.bednarska@onet.com.pl
DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rped.2018.10.3-12>

MIĘDZYKONFERENCJA POŚWIĘCONA
200-LECIE INSTYTUTU GŁUCHONIEMYCH
IM. JAKUBA FALKOWSKIEGO W WARSZAWIE
„GŁUSI I SŁABOSŁYSZĄCY W PERSPEKTYWIE TRADYCJI,
TERAŻNIEJSZOŚCI I PRZYSZŁOŚCI”
Warszawa, 22-23 września 2017

Międzynarodowa Konferencja poświęcona 200-leciu Instytutu Głuchoniemych im. Jakuba Falkowskiego w Warszawie objęta patronatem Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy oraz Rektora Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie odbyła się w dniach 22-23 września w Audytorium im. Janusza Korczaka warszawskiej APS.

Uroczystemu rozpoczęciu konferencji towarzyszyła kadra Uczelni – dr hab. Małgorzata Kupisiewicz, prof. APS – kierownik Zakładu Surdopedagogiki Instytutu Pedagogiki Specjalnej, prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski – Rektor Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, oraz Mieczysława Nowotniak – zastępca dyrektora Biura Edukacji m.st. Warszawy, którzy powitali i wprowadzili uczestników w konferencję życząc owocnych obrad.

Konferencja została podzielona na 8 sesji, po 4 sesje na każdy dzień. Cała konferencja była tłumaczona na polski język migowy.

Pierwszą sesję rozpoczęła prof. dr hab. Kazimiera Krakowiak (KUL). W prelekcji, podzielonej na część teoretyczno-metodyczną i praktyczno-organizacyjną, omówiła kwestię wczesnej diagnozy dziecka żyjącego z uszkodzonym słuchem, wskazała dwa najważniejsze warunki jakości kształcenia – umiejętności komunikowania się osób niesłyszących ze słyszącymi i słyszących z niesłyszącymi, ponieważ każda z tych grup powinna szukać możliwości wzajemnego zrozumienia i nawiązania kontaktu między sobą.

Dr Radosław Piotrowicz (APS) omówił model wczesnej interwencji i wczesnego wspomaganie rozwoju oraz nawiązał do roli rodziny, specjalistów, w tym instytucji pomocowych we wsparciu dziecka. Wskazał, jak istotne są relacje panujące w rodzinie, oraz wyraził potrzebę poszukiwania optymalnego modelu współpracy na linii rodzice–dzieci–poradnia.

Sesja pierwsza zakończyła się wystąpieniem dr Anny Prozych (APS), która omówiła program „Dźwięki marzeń”, podsumowując wyniki, które udało się uzyskać przez 15 lat funkcjonowania programu.

Prof. dr hab. Marek Świdziński (UW) rozpoczął drugą sesję obrad wprowadzeniem w wystąpienie prof. dr hab. Marzenny Zaorskiej (UWM), która poruszyła temat niepełnosprawności sprzężonych. Charakterystykę sensorycznych niepełnosprawności sprzężonych, kryteriów różnicowania zakresu pomocy, omówienie skali problemu z uwzględnieniem danych procentowych, podsumowała perspektywami, którymi należy się zająć: diagnostyką, leczeniem i rehabilitacją z wykorzystaniem osiągnięć i zdobyczy nauk technicznych, indywidualizacją kształcenia na wszystkich szczeblach edukacyjnych, aktywizacją zawodową oraz przestrzeganiem praw osób z niepełnosprawnością.

Kolejne wystąpienie zostało poświęcone kwestii kulturowości. Dr Magdalena Dunaj (PZG o/Łódź) nawiązując do „inności” dziecka głuchego, które wychowuje się w środowisku osób słyszących, stwierdziła, że podlega ono działaniu wielu stereotypów, mających pejoratywny charakter. Według niej należy przeanalizować, czym się kierują rodzice i specjaliści w ustanowieniu rehabilitacji dziecka z wadą słuchu.

W ostatnim referacie tej sesji, który miał charakter praktyczny i dotyczył wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, prelegentki mgr Barbara Wójcik i mgr Katarzyna Mazurkiewicz-Wróbel, reprezentujące Instytut Głuchoniemych, opisały 10 lat doświadczeń w pracy zespołu Wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (WWR). Przedstawiły rys historyczny WWR – liczbę specjalistów i dzieci, która zmieniła się na przestrzeni lat, dokonały charakterystyki metod komunikacji w rodzinie, miejsca prowadzenia zajęć i oceny poziomu rozwoju języka, zaprezentowały nagrania rozmów z dziećmi poddawanym WWR oraz osobiste opinie rodziców tych dzieci w formie listów i nagrań.

Trzeciej sesji obrad przewodniczył prof. dr hab. Tadeusz Gałkowski. Pierwszy prelegent – prof. Jim Kyle z Uniwersytetu w Bristolu (UK), wygłosił referat na temat sytuacji osoby głuchej w rodzinie, który miał charakter teoretyczny i praktyczny. Profesor przedstawił własne doświadczenia w kontaktach z rodzinami niesłyszącymi, wskazał na trudności, z jakimi mierzą się te rodziny, podkreślił istotną rolę rodziny we wspieraniu dziecka, która warunkuje późniejsze życie już dorosłego człowieka. Profesjonaliści pracujący z rodziną i dzieckiem powinni dostosowywać do nich odpowiednie wsparcie.

O języku migowym i dwujęzyczności jako zjawisku przyrodniczym mówił prof. dr hab. Marek Świdziński (UW). Przedstawił początki historii głuchych, a także lingwistyczną i akwizycyjną sferę języka migowego, podał ciekawostki związane z narodzinami języka i posługiwaniem się migami przez osoby słyszące.

Profesor Kristina Svartholm z Uniwersytetu w Sztokholmie omówiła historyczne zmiany w podejściu do dwujęzycznego nauczania głuchych, dzieląc je na cztery okresy. Stwierdziła, że niezależnie od tego, jaki model nauczania może wydawać się najskuteczniejszy, należy przede wszystkim słuchać potrzeb wszystkich korzystających z implantów ślimakowych.

Ostatnią sesją pierwszego dnia kierowała dr hab. Małgorzata Kupisiewicz, prof. APS.

Pierwszym prelegentem był prof. dr hab. Bogdan Szczepankowski (UKSW), który wpisał się w historię polskiej surdopedagogiki za sprawą dokonanego opisu Systemu Językowo-Migowego, dzięki któremu zaczęła się w Polsce edukacja z zastosowaniem migów. Prelegent przybliżył osobiste doświadczenia związane z utratą słuchu, pracą zawodową i edukacją. Dodał, że na przestrzeni lat dokonał się duży postęp w edukacji głuchych – wydano ustawę o języku migowym, zaadaptowano podręczniki dla dzieci i młodzieży, wprowadzono zajęcia z języka migowego w szkołach.

Prelekcja Petra Vysucka – głuchego tłumacza z Czech – dotyczyła systemu edukacji w Republice Czeskiej. Prelegent przedstawił pokrótce historię edukacji niesłyszących oraz scharakteryzował najlepszą jego zdaniem szkołę czeską, wskazując, że celem nadrzędnym jest stworzenie miejsca edukacji podobnego w kształcie do waszyngtońskiego Uniwersytetu Gallaudeta.

O człowieku głuchym w życiu i działalności ks. Jakuba Falkowskiego mówił ks. dr hab. Grzegorz Bachanek (UKSW). Poruszył takie wątki, jak główne wydarzenia w życiu ks. Falkowskiego, preferowany przez niego model edukacji, który realizował mając na uwadze kształtowanie sumień, przekazywanie wartości moralnych, także przez uczestnictwo młodzieży w Eucharystii. Uwzględnił rolę pracy i sztuki w życiu osób niesłyszących oraz wskazał, że ks. Falkowski dostrzegał u swoich uczniów potencjał rozwojowy w sferach intelektualnej i moralnej, otwartość na Boga, jednocześnie stawiając wysokie wymagania nauczycielom.

Ostatnie wystąpienie wygłosił mgr Michał Bernard Łach, poruszając kwestię odczytywania mowy z ust. Prelegent bazował na własnych doświadczeniach jako osoby niesłyszącej, który przeszedł długą drogę, aby móc rozumieć, co nadawca chce mu przekazać. Zaznaczył, że odczytywanie mowy z ust to męcząca praca i należy je wykorzystywać wtedy, kiedy jest to konieczne i nie ma innej drogi do porozumienia się.

Drugi dzień konferencji rozpoczął prof. dr hab. Tadeusz Gałkowski (UW), który przewodniczył piątej sesji wystąpień.

Profesor Annette Leonhardt z Uniwersytetu Ludwika-Maksymiliana w Monachium omówiła temat zaopatrywania dzieci w implanty ślimakowe z perspektywy rodziców podejmujących decyzję o operacji, a także przedstawiła wyniki badań pilotażowych dotyczących motywów rodziców chcących implantacji swoich dzieci.

W kolejnym wystąpieniu dr Joanna Kobosko (Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu w Kajetanach) nawiązała do swoich badań dotyczących użytkowników implantów ślimakowych z perspektywy tożsamości kulturowej osoby głuchej. Omówiła stadia i wyznaczniki rozwoju tożsamości kulturowej oraz wyniki badań własnych.

Dr hab. Piotr Tomaszewski (UW) omówił dwa paradygmaty głuchoty: medyczny i socjokulturowy, oraz kryzysy w tych dwóch podejściach, następnie edukację głuchych, która na przestrzeni lat bardzo się zmieniła. Aktualnie grupa osób niesłyszących jest zróżnicowana – część wybiera edukację z zastosowaniem mowy fonicznej, część dwujęzyczność. Na zakończenie zaprezentował wyniki badań dotyczących bimodalnej dwujęzyczności.

W ostatnim wystąpieniu w tej sesji dr hab. Ewa Domagała-Zyśk, prof. KUL, poruszyła tematykę komunikacji w języku angielskim osób głuchych i słabosłyszących. Krótko scharakteryzowała historię lektoratów języka angielskiego prowadzonych na KUL-u oraz wskazała najważniejsze punkty dotyczące efektywnej edukacji obcojęzycznej – obalenie mitów, wprowadzenie projektowania uniwersalnego oraz przekonanie studentów, że język służy komunikacji. W nawiązaniu do ostatniego punktu omówiła zrealizowany przez Uczelnię projekt z 2016 roku, w którym studenci trzech uczelni: KUL, UAM (Poznań), UCLAN (Wielka Brytania, Preston), spotkali się ze sobą i mieli możliwość rozwinięcia swoich kompetencji językowych.

Szósta sesja, prowadzona przez dr. hab. Piotra Tomaszewskiego (UW), zawierała trzy wystąpienia.

W pierwszym wystąpieniu mgr Tomasz Świdorski z warszawskiego Instytutu Głuchoniemych zaprezentował wybrane sylwetki niesłyszących ludzi sukcesu, którzy zapisali się w historii głuchych, mianowicie urzędników i biznesmenów.

Niesłysząca Polka – Liliana Miderlind, pedagog specjalny, od 40 lat mieszkająca w Sztokholmie, omówiła współpracę między szkołą w Manilli a Instytutem Głuchoniemych, nawiązując do delegacji, w których brała udział w latach 1993-1997, a także system szkolnictwa w Szwecji, bazując na własnych doświadczeniach.

Podsumowaniem tej sesji była prelekcja pracowników Instytutu Głuchoniemych – mgr Moniki Dobrowolskiej, mgr Małgorzaty Limanówki, mgr Marioli Siedleckiej i mgr Anny Sosnowskiej-Krac, które przedstawiły turnusy organizowane przez Instytut dla rodzin z dziećmi niesłyszącymi i słabosłyszącymi. Prelegentki opisały początki organizacji i zmiany, jakie zaszły w ostatniej dekadzie, odkąd turnusy są organizowane. Prezentacja została podsumowana filmem, pokazującym sceny z dotychczas zorganizowanych wyjazdów.

Siódma sesja była prowadzona przez prof. dr. hab. Bogdana Szczepankowskiego (UKSW).

Prelegenci: dr Joanna Ulatowska, dr Justyna Olszewska, dr Dominika Wiśniewska oraz dr Tomasz Rogowski (APS, University of Wisconsin-Oshkosh, SWPS), poruszyli kwestię zniekształceń pamięci w języku migowym u osób głuchych. Zaprezentowane wyniki badań pokazały, jak kształtują się owe zniekształcenia w następstwie różnych typów kodowania: z użyciem słów drukowanych, ich odpowiedników w języku migowym oraz połączenia komunikatów i kodowania z jednoczesnym tłumaczeniem ich na język migowy.

Dr Paweł Rutkowski (UW) omówił projekt adaptacji podręczników szkolnych w polskim języku migowym. Prezentacja została wzbogacona o materiał filmowy, pokazujący wyniki pracy tłumaczy i specjalistów dostosowujących podręczniki ze wszystkich sfer edukacyjnych do potrzeb dziecka niesłyszącego.

Dr Agnieszka Dłużniewska (APS) poruszyła tematykę efektywności czytania tekstów przez uczniów niesłyszących. Omówiła wyniki badań własnych, realizowanych w wybranych SOSW dla dzieci i młodzieży z wadą słuchu. Istotną rolę odgrywa nauczyciel, który pomaga w pokonywaniu trudności uczniom w rozumieniu czytanego tekstu.

Ostatnia, ósma sesja poprowadzona przez dyrektora Instytutu Głuchoniemych – dr. Tadeusza Adamca zawierała cztery wystąpienia.

Josif Herz z Pragi (Czechy) przedstawił alternatywną formę mieszkań dla głuchych uczniów – apartament „Jablusko”. Scharakteryzował te mieszkania i uwzględnił rolę wychowawców sprawujących opiekę nad uczniami. Prezentacja została wzbogacona o zdjęcia pokazujące codzienne życie uczniów.

Dr Małgorzata Czajkowska-Kisil z Instytutu Głuchoniemych poruszyła kwestię osób słyszących mających niesłyszących rodziców (CODA). Rozpoczynając od wyjaśnień terminologicznych, prelegentka opowiedziała o własnych doświadczeniach, jako osobie mającej rodziców niesłyszących. Opisała konsekwencje, jakie wynikają dla dziecka w kontaktach z kolegami słyszącymi na etapie edukacji, oraz wskazała na trudną rolę CODA jako tłumaczy, opiekunów i przewodników swoich rodziców w dorosłym życiu.

Kolejna prelekcja dotyczyła modelu tłumaczeń w polskim języku migowym. Dr Aleksandra Kalata-Zawłocka ze Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego przedstawiła trzy role, w jakich może się znaleźć tłumacz: tłumacz-przewodnik, tłumacz-maszyna oraz tłumacz-pośrednik. Prelegentka wskazując na ostatnią, najkorzystniejszą rolę tłumacza jako pośrednika powiedziała, że w tym, idealnym jej zdaniem modelu każdy z uczestników tłumaczenia nie jest pomijany i ma swoją rolę w procesie tłumaczenia.

Podsumowaniem obrad było wystąpienie dr. Tadeusza Adamca – dyrektora Instytutu Głuchoniemych, który mówił o perspektywach Instytutu. Wskazał na najważniejszą zmianę, jakiej dokonał sprawując swoją funkcję, mianowicie uczniowie w każdy weekend zaczęli wyjeżdżać do rodzinnego domu (wcześniej wyjeżdżali wyłącznie na większe święta i na ferie). Mówiąc o przyszłości placówki, która zapisała się w historii Polski, podkreślił, że najistotniejsza będzie dla niego solidna praca wszystkich pracowników: specjalistów, administracji, aby podążać za wychowankami i ich potrzebami, kładąc nacisk na współpracę z rodziną, do której uczniowie kiedyś wrócą. Rodzina, która jest fundamentem, odgrywa istotną rolę w życiu ucznia i bez niej dzieci sobie nie poradzą. Kończąc swoje wystąpienie prelegent złożył wszystkim życzenia mniejszego spierania się o formy pracy z dzieckiem, wskazując, że zarówno droga oralna, jak i migowa są efektywne i trzeba je dostosować do konkretnego dziecka, któremu pomoc powinna być pierwszym celem niezależnie od tego, jaką drogę edukacji się wybierze.

Konferencja została zakończona przez dr hab. Małgorzatę Kupisiewicz, prof. APS, która zadeklarowała, że specjaliści nadal będą działać na rzecz dzieci. Podziękowała za przybycie osobom niesłyszącym i słyszącym oraz wyraziła wdzięczność tłumaczom, którzy na bieżąco transponowali treści na polski język migowy.

To dwudniowe wydarzenie było okazją do spotkania z wieloma specjalistami. Konferencja zgromadziła 27 prelegentów z kraju i z zagranicy. Wszystkie prelekcje bardzo dobrze podsumowały to, co wydarzyło się w polskiej i zagranicznej nauce społecznej z zakresu surdopedagogiki, językoznawstwa i logopedii.